

Міністерство освіти і науки України
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

Тези

**76-ї наукової конференції професорів,
викладачів, наукових працівників,
аспірантів та студентів університету**

ТОМ 2

14 травня – 23 травня 2024 р.

ПРОТИДІЯ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ НАРКОТИКІВ: ДОСВІД ЄС

Незаконний обіг наркотиків є надзвичайно загрозливим явищем сьогодення, якому складно протидіяти. Питання боротьби з торгівлею наркотиками потребують врегулювання як на національному рівні, так і на міжнародному рівні, зважаючи на транскордонний характер цього правопорушення. У свою чергу обмін досвідом між країнами в цій сфері сприяє уніфікації складів кримінальних правопорушень у цій сфері та покращенню засобів запобігання і протидії суспільно-небезпечним діям, пов'язаним із незаконним обігом наркотиків.

Незаконний обіг наркотиків – це торгівля наркотичними речовинами, такими як героїн, кокаїн, марихуана, екстазі тощо. Цим видом діяльності керують могутні та добре організовані злочинні структури. Вони не лише володіють фінансами, технічними та людськими ресурсами, а й укладають спеціальні угоди з іншими кримінальними угрупованнями у різних країнах світу, наприклад, з наркокартелями Колумбії, Мексики та Болівії, для транспортування наркотиків та зброї з місць виробництва до місць збуту. Наркоторгівля є транснаціональним злочином, для реалізації якого злочинці застосовують різноманітні методи та засоби. При цьому слід враховувати, що перешкодами ефективній протидії їм можуть бути як недостатні ресурси, так і неактуальні стратегії боротьби [7].

Незаконний обіг наркотиків, який приносить значні фінансові вигоди, розглядається більшістю країн як серйозна загроза суспільній безпеці і як кримінальна діяльність. У деяких державах цей вид злочинів розглядається як особливо тяжкі злочини. Учасники таких дій утворюють організовані злочинні групи, які контролюють не лише самостійних злочинців, а й встановлюють тісні організаційні зв'язки між собою, монополізуючи обіг наркотиків на великих територіях. Крім того, вони оперують за межами державних кордонів, що може викликати міжнаціональні та міжнародні конфлікти. Така діяльність суттєво підриває економіку та соціальний лад, збільшує кримінальність і має негативний вплив на молодь, а також становить загрозу національній безпеці держав світу [4].

Протидія незаконному обігу наркотиків сприяє зменшенню їх поширення, зниженню смертності та захворюваності серед населення і поліпшенню соціального становища осіб, а також підвищенню міжнародного престижу держави. В цьому контексті уряди країн світу активно працюють над розробкою та впровадженням ефективних заходів і

засобів запобігання незаконному обігу наркотиків, припинення протиправних дій в цій сфері і притягнення винних осіб до відповідальності, а також допомоги у лікуванні та реабілітації наркозалежних.

Профілактичну діяльність у сфері незаконного обігу наркотиків можна розділити на два рівні:

-загальна профілактика, що спрямована на усунення причин і умов, які сприяють наркотизації населення та здійсненню злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних речовин. Цей рівень включає ідентифікацію та ліквідацію криміногенних факторів, що спонукають до вживання наркотиків, а також переконання населення відмовитися від цього. Загальна профілактика наркотиків має три основні напрямки: усунення причин злочинності, формування негативного ставлення до наркотиків та контроль за їхнім обігом;

-індивідуальна профілактика, спрямована на конкретних осіб, які зловживають наркотичними засобами та, внаслідок цього, схильні до злочинної поведінки [3].

Слід зазначити, що формування антинаркотичної позиції у населення потребує систематичного проведення широкомасштабної роз'яснювальної роботи з наступним освітленням небезпеки для життя та здоров'я, що випливають з зловживання наркотиками, а також правових наслідків за таку діяльність. Необхідно також інформувати про можливі шляхи лікування від наркотичної залежності та здійснювати профілактичну роботу з населенням, спрямовану на усунення умов, що сприяють залученню громадян до вживання наркотиків [5].

Стратегія ЄС щодо наркотиків на 2021–2025 роки забезпечує загальну політико-правову основу і пріоритети політики ЄС у сфері протидії незаконному обігу наркотиків на період 2021–2025 рр. Стратегія спрямована на захист і підвищення добробуту суспільства та окремої людини, на захист і підтримку громадського здоров'я, щоб запропонувати високий рівень безпеки та добробуту для широкої громадськості та підвищити медичну грамотність. Стратегія спрямована на вирішення існуючих і нових викликів і враховує підходи, що ґрунтуються на фактичних даних, а також орієнтовані на майбутнє з урахуванням передбачуваних змін [2].

Стратегія структурована навколо трьох основних напрямів подолання проблеми торгівлі наркотиками: 1) зменшення пропозиції наркотиків: посилення безпеки; 2) зменшення попиту на наркотики: профілактика, лікування та догляд послуги; 3) подолання шкоди, спричиненої вживанням наркотиків, а також трьох наскрізних тем: міжнародне співробітництво; дослідження, інновації та форсайт; координація, управління та впровадження [2].

Стратегія містить 11 стратегічних пріоритетів у сфері протидії незаконному обігу наркотиків:

1)знищення та ліквідація організованих злочинних груп високого ризику, пов'язаних із торгівлею наркотиками, які діють у державах-членах ЄС, походять із них або націлені на них; усунення зв'язків з іншими загрозами безпеці та покращення запобігання злочинності;

2)посилення виявлення незаконного оптового обігу наркотиків і прекурсорів наркотиків у пунктах в'їзду та виїзду з ЄС;

3)припинення використання логістичних і цифрових каналів для розповсюдження заборонених наркотиків у середніх і малих обсягах і збільшувати обсяги вилучень заборонених речовин, що перевозяться контрабандою через ці канали, у тісній співпраці з приватним сектором;

4)припинення незаконного виробництва наркотиків і протидія незаконному вирощуванню; запобігання витоку та обігу прекурсорів наркотиків для незаконного виробництва наркотиків; та усунення шкоди навколишньому середовищу;

5)профілактика вживання наркотиків та підвищення обізнаності про побічні ефекти наркотиків;

б)забезпечення доступу до послуг з лікування та догляду та покращення їх;

7)зменшення ризику та шкоди при втручанні та інших заходах для захисту і підтримки людей, які вживають наркотики;

8)забезпечувати здоров'я та соціальні потреби людей, які вживають наркотики у в'язниці та після звільнення;

9)Посилення міжнародного співробітництва з третіми країнами, регіонами, міжнародними та регіональними організаціями, а також на багатосторонньому рівні для досягнення підходу та цілей Стратегії, у тому числі у сфері розвитку. Посилення ролі ЄС як глобального посередника для політики щодо наркотиків, орієнтованої на людей і прав людини;

10)створення синергії для надання ЄС та його державам-членам комплексної науково-дослідної бази та можливостей для прогнозування, необхідних для більш ефективного, інноваційного та гнучкого підходу до зростаючої складності явища наркотиків, а також для підвищення готовності ЄС та її держав-членів щодо реагування на майбутні виклики та кризи;

11)забезпечення оптимальної реалізації Стратегії та Плану дій щодо протидії незаконному обігу наркотиків, координація за замовчуванням усіх зацікавлених сторін та надання відповідних ресурсів на рівні ЄС та національному рівні [2].

У свою чергу, в 2021 році було прийнято План дій ЄС щодо протидії незаконному обігу наркотиків на 2021–2025 рр., який складається з конкретних дій, необхідних для досягнення пріоритетів вищезгаданої Стратегії ЄС щодо наркотиків, визначає конкретний графік цих дій,

перелік відповідальних сторін і низку показників для вимірювання ефективності [1].

Прикладом ефективною стратегією боротьби країн ЄС з незаконною торгівлею наркотиками є спільна операція, коли шість держав об'єднали зусилля для протидії великому злочинному угрупованню, яке займалося масштабною торгівлею наркотиками. У період з 8 по 19 листопада 2022 року були проведені скоординовані рейди по різних країнах Європи та Об'єднаних Арабських Еміратах. В результаті слідства було затримано 49 осіб, що мають підозру у причетності до цього злочинного угруповання. Ці арешти стали кульмінацією паралельних розслідувань, які проводилися щодо діяльності цієї мережі з торгівлі наркотиками та відмивання грошей у Іспанії, Франції, Бельгії, Нідерландах, Сполучених Штатах та Об'єднаних Арабських Еміратах за підтримки Європолу. Розміри імпорту кокаїну до Європи, керованого та організованого підозрюваними, були значними, і під час розслідування правоохоронними органами було вилучено понад 30 тонн наркотиків. У рамках розвідувальної діяльності Європол зібрав достовірну інформацію про наркокартель, який постачав кокаїн до Європи. Після цього Європол провів кілька координаційних зустрічей за останні два роки з метою об'єднання країн-учасниць для розробки спільної стратегії з ліквідації всієї мережі торгівлі наркотиками [6].

Отже, протидія правопорушенням у сфері незаконного обігу наркотиків є ключовим аспектом роботи як держави, так і об'єднань держав, оскільки сприяє зниженню не лише рівня таких злочинів, а й смертності та захворюваності в населення, поліпшенню соціальної ситуації та підвищенню авторитету держави на міжнародній арені. Досвід ЄС з запобігання та протидії незаконному обігу наркотиків, так само як і досвід надання лікування та реабілітаційних заходів для наркоманів може бути використаний в Україні.

Література:

1. *EU Drugs Action Plan 2021-2025. Original/alternative title: EU Drugs Action Plan 2021-2025 2021/C 272/02 (ST/9819/2021/INIT). URL: https://www.emcdda.europa.eu/drugs-library/eu-drugs-action-plan-2021-2025_en (Last Accessed: 23.04.2024).*

2. *EU DRUGS STRATEGY 2021–2025. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/49194/eu-drugs-strategy-booklet.pdf> (Last Accessed: 23.04.2024).*

3. *Антинаркотична профілактика : навчальний посібник / Авт. кол.: В. В. Черней, Е. В. Расюк, О. М. Стрільцов та ін. Київ, 2013. 184 с. URL: <https://elar.naiiau.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/a360ec65-d9a3-4fb0-b48b-005c79028c02/content> (дата звернення: 23.04.2024).*

4. *Бугайчук К. Л., Савченко О. О., Прибиткова Н. О. Особливості досудового розслідування незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів в умовах нового кримінального процесуального та оперативно-розшукового*

законодавства : науково-методичні рекомендації. Харків, 2015. URL: <https://core.ac.uk/reader/187222290> (дата звернення: 23.04.2024).

5. Вознюк А. А., Щирська В. С. Запобігання організації або утриманню місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів : монографія. К. : Освіта України, 2017. 184 с. URL: <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/d5fd03ed-1b24-4f7b-852f-b241104903c9/content> (дата звернення: 23.04.2024).

6. Європол наклав наркокартель, який контролював третину торгівлі кокаїном в Європі. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/3623613-evropol-nakriv-narkokartel-akij-kontroluvav-tretinu-torgivli-kokainom-v-evropi.html> (дата звернення: 23.04.2024).

7. Торгівля наркотиками в Італії та за кордоном: для того, щоби виграти справу потрібна допомога кваліфікованого адвоката. International Lawyers Associates. URL: <https://internationallawyersassociates.com/uk/%D0%BD%D0%B5%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BC-%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%BE%D0%BC-%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BA%D0%BE%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2/> (дата звернення: 23.04.2024).

УДК 343.1

В.О. Шульга, асистентка кафедри публічного управління, адміністрування та права, Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

РОЗУМІННЯ ІНСТИТУТУ ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ З УРАХУВАННЯМ ПРАВОВИХ ПОЗИЦІЙ ВЕРХОВНОГО СУДУ

Розуміння інституту закриття кримінального провадження є ключовим аспектом сучасної правової системи, особливо з урахуванням правових позицій Верховного Суду. Цей інститут відображає принципи справедливості, ефективності та захисту прав людини, які лежать в основі кримінально-правової доктрини. В контексті розвитку правової науки та практики важливо розглянути сутність, зміст і особливості застосування закриття кримінального провадження з урахуванням юридичної практики та рішень Верховного Суду.

На думку деяких науковців закриття кримінального провадження є однією з форм закінчення досудового розслідування, підстави та порядок яких передбачено КПК України [1, с. 21-22].

Цікавим видається визначення закриття кримінального провадження, наданого Т.О. Біліченко, яке звужується до закінчення досудового розслідування, яке відбувається через наявність обставин, що виключають кримінальне провадження, або підстав для звільнення особи від